

نقش پنجره در معماری ایرانی | معرفی انواع آن

پنجره در معماری ایرانی، نقش مهمی در شکل دهی بنا دارد. در ساختار پنجره بناهای سنتی، ویژگی های فرهنگی مانند نحوه ارتباط بصری و حسی بین فضای داخلی و خارجی، کاملا رعایت شده است.

به گزارش خبرگزاری گزارش خبر، پنجره در معماری ایرانی، نقش مهمی در شکل دهی بنا دارد. در ساختار پنجره بناهای سنتی، ویژگی های فرهنگی مانند نحوه ارتباط بصری و حسی بین فضای داخلی و خارجی، کاملا رعایت شده است. در معماری سنتی ایرانی، با توجه به شرایط محیطی و اقلیمی هر سازه، برای هر فضا پنجره هایی با اشکال، اندازه، کارکرد و ساختار متنوع قرار داده می شود که هرکدام نام گذاری متفاوتی داشته اند.

در معماری قدیم ایران، پنجره ها از جایگاه ویژه ای برخوردار بوده اند که با تلفیق نماهای زیبا و متنوع و استفاده از عناصری مانند طاق و گنبد در پنجره ها، باعث به وجود آمدن سازه هایی ماندگار و بدیع شده است. از قدیمی ترین نمونه های وجود در و پنجره در معماری ایران، نقش قلعه های مادی در آثار دور شاروقین است. در همه آن آثار دروازه هایی وجود دارد که دارای دولته از جنس چوب می باشد که و روی آن آهن کوبی شده است.

بر روی جام های دوره ساسانی نقش چند بنا مانند دروازه های مادی موجود است که برخی از آنها مانند معبد و بعضی دیگر مانند دژ هستند. با این تفاوت که لنگه های آن مستطیلی است و بالای آن بصورت هلالی با نقش خورشید پر شده است. نقش خورشید در قسمت هلالی بالای درب ها، در معماری ایرانی بسیار رایج می باشد. بطوری که هنوز هم به هلالی بالای در و پنجره، خورشیدی می گویند.

در صورتی که علاقه مند به اجرای سبک های سنتی و قدیمی پنجره در دکوراسیون خود هستید می توانید از محصولات سنتی شرکت آراز پنجره دیدن کنید. این شرکت از تولیدکنندگان برتر انواع پنجره های دوجداره از جمله پنجره سنتی و ارسی با بهترین متریال و پیشرفته ترین تجهیزات می باشد. تا انتهای این مقاله با ما همراه باشید تا با نقش پنجره در معماری ایرانی بطور کامل آشنا شوید.

تاریخچه پنجره در معماری ایرانی

با توجه به بناهای تاریخی ایران، می توان پی برد که معماران ایرانی برای پنجره اهمیت زیادی قائل بودند. در معماری ایرانی از پنجره ها علاوه بر رفع نیاز، برای جنبه زیباسازی نمای ساختمان استفاده می شد. اگر به معماری بناهای تاریخی موجود در شهرهای کاشان و یزد دقت کرده باشید، انواع پنجره سنتی را در آنها مشاهده می کنید که با طرح های گوناگون مورد استفاده می گیرند. پنجره هایی با طرح های چوبی و اشکال هندسی که دارای رنگ های متنوع بوده و زیبایی این بناها را دوچندان کرده است.

برای مثال می توان به مسجد نصیر الملک شیراز اشاره کرد که در طراحی آن از این پنجره ها بکار گرفته شده است. در آثار باقی مانده از تخت جمشید استفاده از پنجره به چشم می خورد که نشان دهنده اهمیت پنجره در معماری ایرانی از ۲۵۰۰ سال پیش تا کنون می باشد.

دلایل اهمیت پنجره در معماری ایرانی

اگر دقت کرده باشید تمامی سازه های تاریخی به جای مانده در ایران، معمولا دارای پنجره های مشبک و رنگی می باشند. بیشتر این بناها مربوط به دوره پس از ورود اسلام به ایران هستند. به طور کلی پنجره در معماری ایرانی جایگاه خاصی دارد که از جهات مختلف می توان آن را مورد بررسی قرار داد.

استفاده از نور روز توسط پنجره

پیش از این که برق اختراع شود یا لامپ ها وجود داشته باشند، زندگی انسان شکل دیگری داشت و منابع روشنایی به آتش و شمع محدود بودند که برای تامین روشنایی خانه ها از شمع در قسمت های مختلف استفاده می شد. از مهمترین دلایل اهمیت پنجره در معماری ایرانی می توان به استفاده بهینه از نور روز برای انجام کارهای روزمره اشاره کرد. جنبه کاربردی پنجره ها دلیل خوبی برای اهمیت آنها است.

مفاهیم نمادین و دینی پنجره

بعد از ورود اسلام به ایران، معماری ایرانی تحول بزرگی پیدا کرد. همان طور که در ساختمان های قدیمی مشاهده می شود، پنجره ها بیشتر بصورت مشبک با قاب های چوبی و شیشه های رنگی اجرا می شدند. دلیل این نوع طراحی، جایگاه ویژه نور در دین اسلام است. نور در اسلام مظهر پاکی و نظافت است که این موضوع بر معماری خانه های ایرانی نیز تاثیرگذار بوده است.

در واقع پنجره ها بر این اساس طراحی شده اند که در طول روز نور خورشید را بطور کامل وارد خانه کنند تا محیط خانه از آلودگی ها پاک شود. علاوه بر این، پنجره در اسلام، به عنوان نماد تعالی و نزدیکی به سمت خدا شناخته می شود.

البته پیش از ورود اسلام به ایران نیز پنجره در ساختمان‌ها جایگاه به خصوصی داشت. در آیین میترائیسم و دین زرتشت، برای طرحی بناهای مختلف، از پنجره با ماهیت‌های متفاوت استفاده می‌کردند. بطور مثال برای ساختمان‌های که پادشاه و اشراف در آن رفت و آمد داشتند از پنجره‌هایی که حالت نور و سایه‌ای در محیط ایجاد می‌کردند، استفاده می‌شد.

انواع پنجره در معماری ایرانی

انواع پنجره در معماری ایرانی را بر اساس کاربردهای مختلف هرکدام می‌توان از هم تشخیص داد. کاربردهای مختلف پنجره باعث شد تا انواع گوناگونی از آن ایجاد شوند که هر کدام قابلیت‌های مخصوص به خود را دارند.

۱. پنجره‌های ارسی

یکی از انواع پنجره‌ها در معماری ایران، پنجره چوبی دو لنگه به نام اُرسی می‌باشد که در دوران زندیه و قاجاریه از لحاظ زیبایی و هنری بسیار حائز اهمیت بود.

پنجره اُرسی به غیر از چارچوب دارای سه بخش آستانه، که قسمت پایین پنجره می‌باشد و محل لنگه پنجره‌های بازشونده است، قسمت بالای پنجره که قسمت مخفی کننده لنگه است و قسمت فوقانی که به صورت دو جداره ساخته می‌شود تا هنگام بالا کشیدن لنگه پنجره، در میان جداره‌ها پنهان شده و منظره ناخوشایندی به پنجره ندهد.

پنجره‌های ارسی معمولاً بعنوان تشکیل دهنده یکی از اضلاع چهارگانه اتاق‌ها و سالن‌های نشیمن بود که ابعاد و ارتفاع آن معمولاً به گونه‌ای بود که از کف اتاق تا سقف سالن ادامه پیدا می‌کرد. سطح پنجره‌های اُرسی همانند پنجره سنتی معمولاً از شبکه‌های چوبی نقوش هندسی منظم بصورت ظریف و زیبا با گره‌سازی یا قواره بندی و همچنین با استفاده از شیشه‌های رنگی یا ساده برای آراستگی و زیبایی بیشتر ساخته می‌شد.

۲. پنجره جامخانه

در معماری ایرانی استفاده از گنبد‌های بزرگ و کوچک بسیار مشاهده می‌شود. در مناطق گرمسیر، برای تهویه محیط داخل خانه گنبد‌های کوچک در خانه‌ها تعبیه می‌شود. جالب است بدانید که بر روی این گنبد‌ها، پنجره‌هایی قرار داده می‌شوند که باعث ورود نور و هوا به محیط داخل می‌شوند. همچنین در فصول سرد سال برای جلوگیری از نفوذ هوای سرد، این پنجره‌ها را با جام‌های مخصوصی می‌پوشاندند. به همین دلیل این نوع پنجره را با نام جامخانه نیز می‌شناسند.

۳. پنجره شباک

این نوع پنجره مانند ارسی‌ها یا پنجره جامخانه در معماری ایرانی استفاده زیادی نداشت، اما بازهم در بعضی از ساختمان‌های قدیمی کاربرد آن مشاهده می‌شود. این پنجره‌ها به صورت شبکه‌ای و با الگوهای مشخصی طراحی شده بودند که باعث عبور آزادانه نور و هوا را فراهم می‌کردند. به‌علاوه امکان مشاهده فضای بیرونی از طریق این پنجره وجود داشت.

۴- پنجره روزن

از پنجره‌های روزن اکثراً در کاروان‌سراها، مساجد و مدارس قدیمی استفاده می‌کردند. این پنجره‌ها کاربرد زیباشناختی زیادی نداشتند و فقط برای ورود نور و تهویه هوا بکارگرفته می‌شدند. محل نصب پنجره‌های روزن معمولاً در بالاترین نقطه دیوار یا حتی روی سقف‌ها بود. به همین دلیل مشاهده بیرون از طریق این پنجره امکان‌پذیر نبود.

۵- پنجره‌های سه دری و پنجره دری:

پراستفاده‌ترین نوع پنجره در معماری ایرانی، پنجره‌های دو لنگه یا چند لنگه می‌باشند که ممکن است یک یا دو قسمت از لنگه‌ها باز شوند و مابقی بصورت ثابت باشند. هر کدام از لنگه‌های متحرک پنجره غالباً بر روی یک پاشنه و یا یک میله چوبی در بالا و پایین می‌چرخید. در پنجره‌های چند لنگه، گاهی یک یا چندتا از لنگه‌ها به شکل ثابت و بقیه لنگه‌ها را به صورت بازشو می‌ساختند. در معماری قدیم، بسیاری از پنجره‌های اتاق‌های اصلی و نشیمن را به این شکل می‌ساختند تا هنگامی که روی زمین می‌نشستند، امکان مشاهده فضای بیرون وجود داشته باشد. بعضی از این مدل پنجره‌ها بعنوان در ورودی اتاق نیز استفاده می‌شد. در مناطق کویری، اتاق‌ها را با توجه به تعداد درب یا پنجره‌های آنها به نام‌های سه دری و پنج دری نامگذاری می‌کردند.

و در پایان...

از برخی پنجره‌های مورد استفاده در معماری ایرانی مانند پنجره سنتی و ارسی، هنوز هم در برخی از سبک‌های معماری ساختمان‌ها استفاده می‌شود.

طراحان و معماران بر اساس صلاح دید خود و نوع نیاز ساختمان، استفاده های گوناگونی از این نوع پنجره در پروژه های خود می کنند. گروه تخصصی آرازیپنجره، تولیدکننده انواع پنجره های دوجداره از جمله پنجره سنتی با مرغوب ترین متریال می باشد. برای کسب مشاوره جهت استفاده از انواع پنجره سنتی در ساختمان خود، می توانید از مشاوره تلفنی با کارشناسان خبره مجموعه آراز پنجره بهره مند شوید. جهت ارتباط تلفنی با مشاورین می توانید با شماره تلفن های ۰۹۱۵۱۶۷۶۷۰۹ و یا ۰۵۱۳۸۰۸۱ تماس حاصل فرمایید.